

# Miért kell akadálymentesíteni?

*Pataki Máté (W3C Magyar Iroda)*

## Bevezető

Az akadálymentesítés az informatikában hasonló jelentéssel bír, mint az építészetben. Egy akadálymentes épületbe be lehet menni kerekesszékekkel, a falon található feliratok Braille írással is oda vannak írva és egy alacsony ember is meg tudja nyomni a lift gombjait. Egy **akadálymentes honlap** úgyszintén **úgy van kialakítva, hogy mindenki jól tudja használni**, függetlenül attól, hogy milyen fogyatékosága, betegsége van, milyen eszközt használ a böngészésre, mennyire ért az informatikához, vagy, hogy milyen korú.

Egy honlap vagy számítógépes program használata nem csak egy mozgássérült, vak vagy siket embernek jelenthet gondot, hanem például annak is, aki csak éppen ismerkedik a technológiával, aki nem rendelkezik a legmodernebb felszereléssel, esetleg mobiltelefonját használja böngészésre, vagy csak egyszerűen fáradt és nem tud annyira koncentrálni.

**Informatikai szempontból sokkal több „fogyatékos” személy van, mint a szó eredeti értelmében**, ezért is nevezzük őket inkább hátrányos helyzetűnek. Az alábbi felsorolás a hátrányos helyzetűekről nem teljes, de jól szemlélteti, hogy bárki könnyen valamelyik csoport részévé válhat:

- **Vizuális:** vak-, gyengénlátó-, képernyős munkahelyen munkája során képernyőt használó, színvak-, szintévesztő-, epilepsziás-, monokróm eszközt, rossz kontrasztú képernyőt vagy mobiltelefont használó emberek
- **Auditív:** hallássérült-, hangszóróval nem rendelkező gépen, hangos helyen vagy egy légtérű irodában dolgozó felhasználók
- **Mozgási:** mozgássérült-, Alzheimer-kóros-, kézsérülés, in hüvelygyulladás miatt átmenetileg korlátozott, csak billentyűt vagy csak egeret használó felhasználók
- **Kognitív:** értelmileg akadályozott-, informatika területén járatlan felhasználók, idősek, gyerekek, más kultúrkörből származó vagy a honlap nyelvét idegen nyelvként beszélő emberek
- **Hardver:** mobil eszközön dolgozók, régi elavult hardvert használók, különböző régebbi verziójú, vagy nagyon új böngészőt használó emberek

A fenti listában az emberek egy szűk csoportja marad csak említés nélkül, ők azok, akiknek nincsen szükségük legalább valamilyen szinten akadálymentes honlapra: a 15-50 éves, ép és egészséges, jó minőségű monitorral rendelkező, modern asztali számítógépet használó, gyors internet-kapcsolattal rendelkező, jól képzett, rendszeresen internetező emberek. Ez láthatóan egy elég szűk rétege a társadalomnak, ami jól érzékelteti az akadálymentesség szükségességét.

## Közszolgálati honlapok

Amennyiben egy állami szerv, vagy szolgáltató készít egy honlapot, akkor mindenki számára alapvető, hogy annak könnyen használhatónak, egyértelműnek, akadálymentesnek kell(ene) lennie, de nem csak a józan ész diktálja ezt, hanem **több jogszabály is kimondja**.

### Esélyegyenlőségi törvény

Az [1998. évi XXVI. törvény](#) a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról kimondja, hogy:

#### II. Fejezet – A fogyatékos személyt megillető jogok

##### *Környezet*

5.§ (1) A fogyatékos személynek joga van a számára akadálymentes, továbbá érzékelhető és biztonságos épített környezetre.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt jog vonatkozik különösen a közlekedéssel és az épített környezettel kapcsolatos tájékoztatói lehetőségekre.

##### *Kommunikáció*

6.§ (1) **A fogyatékos személynek, családtagjainak, segítőinek biztosítani kell a hozzáférés lehetőségét a közérdekű információkhoz**, továbbá azokhoz az információkhoz, amelyek a fogyatékosokat megillető jogokkal, valamint a részükre nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosak.

(2) Hozzáférhető az információ akkor, ha azt a fogyatékos személy érzékelheti és az biztosítja számára a megfelelő értelmezés lehetőségét.

7.§ A kommunikációban jelentősen gátolt személy számára a közszolgáltatások igénybevételekor lehetővé kell tenni a kölcsönös tájékozódás felvételeit.

### Rigai nyilatkozat

2006-ban a rigai nemzetközi miniszteri konferencián 32 európai vezető foglalt állást a digitális szakadék csökkentésének szükségessége mellett. A 2010-ig elérendő lisszaboni célkitűzések ezzel kiegészültek az esélyegyenlőség dimenziójában további célokkal. Az első és legfontosabb célkitűzés szerint (1.) meg kell felelni azt a szakadékot, amely a leszakadással fenyegetett csoportok (idősek, munkanélküliek, fogyatékkal élők) és a többségi társadalom között feszül. A további célok a (2.) szélessávú lefedettség növelése – alapvető eszköz a hátrányos helyzetű régiókban élő emberek információs társadalommal kapcsolatos esélyegyenlőségének megteremtéséhez – és a (3.) **kormányzati weboldalak W3C által elfogadott teljes mértékű akadálymentesítésének elérése** – ez elsősorban a leszakadással fenyegetett csoportok számára fontos. [\[RIGA\]](#)

## Európai Parlament Állásfoglalása (2002) 0325

Az Európai Parlament Állásfoglalásában kimondja, hogy a közszolgálati honlapoknak, illetve az azokon található tartalmaknak akadálymentesnek kell lenniük. Az állásfoglalás szövege meg is nevezi a W3C [WAI kezdeményezését](#), a [Web Akadálymentesítési Útmutató](#) valamint az [ATAG](#) webes szabványokat. [[europa.eu](#)]

## A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv

Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése 2006. december 13-án egyhangúan fogadta el a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezményt és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyvet. Ez kimondja, hogy "A fogyatékossgal élő személyek önálló életvitelének és az élet valamennyi területén történő teljes körű részvételének lehetővé tétele érdekében a részes államok megfelelő intézkedéseket tesznek, hogy másokkal azonos alapon **biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek számára** a fizikai környezethez, a közlekedéshez, **az információhoz és kommunikációhoz, beleértve az információs és kommunikációs technológiákat és rendszereket, valamint más, nyilvánosan hozzáférhető vagy rendelkezésre álló lehetőségekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférést**, mind városi, mind vidéki területeken." [[ENSZ Egyezmény](#)]

Jól látszik a fenti jogszabályokból, hogy az állami illetve közszolgálati feladatot ellátó szervekre nézve kötelező az akadálymentesítés. A Rigai nyilatkozat s az Európai Parlament Állásfoglalása meg is határozza, hogy a W3C által létrehozott akadálymentesítési szabványoknak való megfelelés az, ami biztosíthatja ezt a honlapok esetén. Ezt a feltételrendszert a W3C WCAG 2.0 webes szabvány határozza meg ([Web Akadálymentesítési Útmutató 2.0](#)).

## Szolgáltató cégek

Sokan úgy gondolják, hogy egy cég esetében ez már nem ennyire egyértelmű, pedig könnyen belátható, hogy a legtöbb cégnek ez nem csak erkölcsi kötelezettsége, hanem számokban is kifejezhető **üzleti érdeke az akadálymentesítés**. Amennyiben egy nagy szolgáltató úgy készíti el a honlapját, hogy az a lehető legmodernebb, csillogó-villogó legyen, és ehhez egy olyan technológiát használ fel, amely a számítógépek 90%-án fut megfelelően, akkor elmondhatja, hogy az már a felhasználók többségénél működik.

Ma a konkurens cégek között a vevőknek nem a 10%-áért hanem 1%-áért is komoly harcok folynak. **Biztosan megéri egy olyan honlapot üzemeltetni, amelyet már az ép lakosság 10%-a se tud megnézni?** Pedig gyakran ennél sokkal rosszabb a helyzet. Az Adobe saját bevallása szerint 2008. év végén a 10-es verziójú Flash Player elterjedtsége alig volt 50% felett, és még 2010 közepén - másfél évvel később - is csak 96% a fejlődő piacokon [[ADOBEF](#)], mégis voltak már olyan honlapok, melyek ezt követelték meg. A Flash Player 8 és magasabb verziószámú lejátszók elterjedését az Adobe 98-99% körülire teszi (5%-os hibahatár mellett) – ami erősen optimista becslés, hiszen például az Apple rendre kihagyja a Flash támogatást az legtöbb új termékéből (pl.: iPhone, iPad). Az elterjedtebb JavaScript is csak 95% körül mozog [[JAVAS](#)],

ráadásul gyakran használnak JavaScriptet a Flash-hez is, vagy annak a betöltésére, így feltételezhetően a Flash Player tényleges elterjedtsége, illetve használhatósága még alacsonyabb. Nem véletlen, hogy az igazán nagy forgalmú oldalak nem készítenek Flash alapú tartalmat, esetleg csak a reklámokat jelenítik meg annak segítségével.

A fenti statisztikák továbbá azért is torzok, mert nem derül ki belőlük, hogy hány olyan ember van, akinek van (vagy lehetne) számítógépe, internetezésre is használná, de akárhányszor megpróbálta, eltévedt vagy túl bonyolultnak találta, így ez a néhány sikertelen próbálkozás kedvét szegte. Ezek a „vevők” az előbbi statisztikák 100%-ában sincsenek benne, hiszen a statisztikákat a valamilyen rendszerességgel internetezőkhöz viszonyítva tudják csak elkészíteni. **Magyarországon, illetve az Európai Unióban az internet-penetráció 60% körül van, a világon pedig 30% alatt [INETSTAT].** Ez azt jelenti, hogy a magyar lakosságnak **több mint harmada nem használja egyáltalán az internetet [IPENET].** Ezeknek az embereknek egy jelentős része ugyan könnyedén képes lenne rá, de ehhez jó, érthető honlapokra lenne szükség, hogy ne menjen el rögtön a kedvük az internetezéstől. Ha egy felhasználó például meglátogat egy hazai hírportált, a főlapon több mint 100 linket talál, melyek egy része új ablakban nyílik, egy része ugyanabban, egy része fölé pozicionálva az egeret történik valami, egy részénél nem – ez az összevisszaság elbizonytalanítja. A legfeltűnőbb részek a reklámok, a legszínesebb tartalmak a legkevésbé fontos hírek, és látszólag nem sok összefüggés van a linkek neve és az alatta található cikkek, írományok között – habár ez utóbbi már a nyomtatott sajtóból is ismerős lehet, bár ott nem ölt ilyen mértéket.

A nyugdíjasok közül például csak minden 25-ik internetezik [NYSTAT], pedig biztos, hogy ennél sokkal többen lennének képesek rá. 2008. év elején 1,6 millió 65 éves és ennél idősebb lakosa volt Magyarországnak, akik nem interneteztek. Ennek az oka abban is keresendő, hogy nagyon kevés az olyan honlap, amit könnyedén tudnának használni, ami vezeti őket, egyértelmű nyelvezettel fogalmazza meg a teendőket, elegendő időt biztosít a tartalmak elolvasásához, nem villog, nem „megy tovább” és nem frissül magától, mindig lehetőséget biztosít a visszalépésre – és még sorolhatnánk hosszasan a számtalan alapvető hibát, ami mind külön-külön is ellehetetleníti azoknak az internetezését, akik nem nőttek bele napjaink digitális világába.

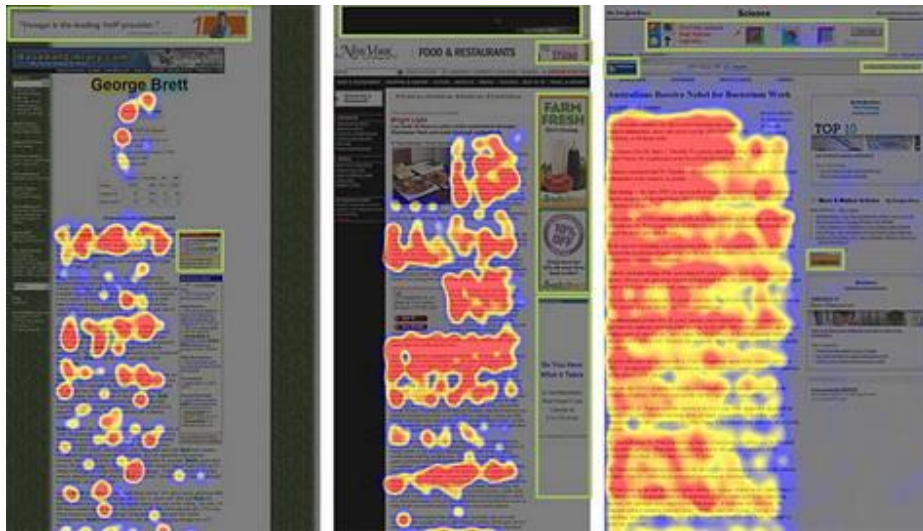
## Reklámbevételek

Sokan arra hivatkoznak egy akadálymentességi és ergonomiai szempontból is rossz oldal létrehozása után, hogy ők a reklámbevételekből élnek. A hirdetéseket minél feltűnőbbé kell tenni, minél jobban a szem elé kell helyezni, hogy a felhasználók mindenképpen rákattintsanak.

Ez nagyon rövid távú gondolkodásra vall, a felhasználók figyelmét megpróbálják a valós tartalomról elvonni és a reklámokra irányítani, rosszabb esetben pedig a felhasználókat úgy megtéveszteni, hogy a hirdetést tartalomnak álcázzák. Ha tehetik, az ilyen oldalakat inkább elkerülik a felhasználók. Egyre többen böngészőjük segítségével egyszerűen **megakadályozzák a reklámok megjelenítését**, melyek az oldalakat lelassítják, és már-már olvashatatlaná teszik. Magyarországon a felhasználók több mint 40%-a használ Firefox böngészőt [FFSTAT], ennek többek között az is az oka, hogy rengeteg kényelmi funkciója között olyat is találunk, amely a legtöbb oldalt sikeresen megtisztítja a reklámoktól. Ilyen kiegészítő egyébként már a Safari böngésző alá is elérhető. Amennyiben a honlapkészítők nem élnének vissza a reklámokkal, azok

nem mennének a tartalom rovására, valószínűleg a felhasználók se vennék maguknak a fáradságot, hogy ilyen eszközöket használjanak.

A gyakorlott felhasználókban egy idő után kialakul a **reklámvakságnak** (bannervakságnak) nevezett jelenség, azaz a szeme már rá se téved a mozgó, színes részekre (bannerekre), csak a tartalmat nézi meg.



Hő térkép az oldalra látogatók szemmozgása alapján [USEIT]

Az ilyen hirdetések gyakorlati haszna kicsi, hiszen a gyakorlott felhasználó tulajdonképpen **rá sem néz a reklámra**, a kezdő pedig eltéved miatta és elmegy a kedve az adott oldal látogatásától.

A Google néhány éve lépett be az online hirdetési piacra [ADSENSE]. Érdemes megfigyelni, hogy ezek a **jó hirdetések nem feltűnőek, nem mozognak, és nem akadályozzák a tartalomhoz való hozzáférést**. Pedig a Google bizonyára felmérte, hogy üzleti célból mi a legideálisabb a cégnek, csak nem rövid, hanem hosszú távon gondolkozik. Azt szeretné elérni, hogy a hirdetéseit minél több oldalon megtalálhatóak legyenek és minél több felhasználóra tegyen szert, és nem pedig azt, hogy az első hónapban minél többen kattintsanak rá.

<b>CitroMail - Leveled van</b> Itt akár 1 GB-ot is csatolhatsz. Regisztrálj 5 perc alatt!	<b>Fatal Error?</b> Professzionális IT erőforrás kihelyezés. Teljeskörű megoldások!
---	---

Google Hirdetések

Szöveges Google hirdetés

Képes Google hirdetés (nem mozog, nem villog)

A **mozgó tartalmak**, reklámok legnagyobb baja, hogy sokkal jobban **fárasztják az olvasót**, mint azt a legtöbben feltételezik. Az ember szeme 1 fokos szögben lát élesen, csak a szemmozgás miatt tűnik ennél sokkal nagyobbak az éleslátás területe. A perifériális részeken bár egyre életlenebbül látunk, a mozgásérzékelés mégis egyre fokozottabb [[LATAS](#)]. Az agy is úgy van felépítve, hogy a mozgásra jobban figyel; ez régen elsősorban a túlélést segítette, de ma is nagy jelentősége van, például a közlekedésben. Ezek miatt sokkal nagyobb koncentrációt igényel egy olyan honlap olvasása, mely folyamatosan ingerli a perifériális látást, folyamatosan figyelmezteti az agyat, hogy onnét valamilyen veszély fenyeget. Ilyen honlapok olvasása közben állandóan koncentrálni kell, hogy ne vonja el az ember figyelmét a mozgó rész a tartalomtól, és ne nézzen oda ösztönösen. Sokaknak ez nem is sikerül: idős korban fokozottan nehezebb és fárasztóbb a koncentráció, az értelmileg akadályozottakat pedig teljesen meg is gátolhatja abban, hogy felfogják a tartalmat.

Hasonlóan a TV-hez, az online világban is az a „jó ügyfél” aki több időt tölt az oldalakon, és rendszeresen visszalátogat. Egy folyamatosan mozgó oldal viszont ezzel pont ellentétes hatást ér el, mivel kifárasztja a honlapra látogatót. A felhasználók ráadásul így könnyebben is hibáznak, ami például egy online áruház esetében az egyik félnek sem előnyös.

## Átlátható honlap

Egy akadálymentes és ergonomikus honlapon a felhasználó sokkal **könnyebben megtalálja a keresett információt**, megoldást a problémájára. Ez például terméktámogatást nyújtó, árusító, szolgáltató cégek esetében kimondottan kívánatos is, hiszen így **nem a drága személyes vagy telefonos segítséget fogja igénybe venni** az ügyfél, hanem a cég számára szinte ingyenes, webes felületet böngészve találja meg a megoldást a problémájára. A cég termékeivel, szolgáltatásaival kapcsolatban is sokkal jobb érzés alakul ki benne, ha könnyedén hozzáfér az általa keresett információkhoz és funkciókhoz, nem akadt el lépten-nyomon.

Egy ilyen jól kezelhető oldal kialakításához csak az első pár lépés az átlátható oldalszerkezet, a menüterkép vagy a kereső, ennél sokkal többet lehet tenni annak érdekében, hogy mindenki számára jól használható legyen egy honlap. Az akadálymentességi kritériumokat a W3C webes szabvány keretében fogalmazta meg. A [Web Akadálymentesítési Útmutató 2.0](#) részletes feltételrendszert, a kapcsolódó dokumentumok pedig egy jól kidolgozott leírást tartalmaznak azzal kapcsolatban, hogyan lehet egy honlapot mindenki számára akadálymentessé, elérhetővé tenni.

## Az akadálymentesség megéri

Az akadálymentesség számos más céllal is egybeesik, mint például: mobil design, **eszközfüggetlenség**, multi-modalitás, **használhatóság (usability)**, tervezés idős felhasználók részére, **keresőoptimalizálás (SEO)**. Kutatások bizonyítják, hogy az akadálymentes oldalaknak többek között jobb a kereshetőségük, **kevesebb a fenntartási költségük**, több emberhez jutnak el. [[W3C](#)]

## Összefoglaló

Mint látható, az info-kommunikációs akadálymentesítés, vagyis a honlapokhoz, programokhoz való egyetemes hozzáférés biztosítása nem csak a fogyatékosok számára előnyös, sőt, **többségben vannak az ép emberek, akiknek szükségük van akadálymentes felületre.**

A legtöbb cégnek **üzleti érdeke**, hogy a honlapját mindenki számára elérhetővé tegye, csak gyakran a döntéshozók nincsenek tisztában ennek a műszaki hátterével, követelményeivel, a rendelkezésre álló lehetőségekkel.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy **az akadálymentesítés nem egy látható dolog**, nem a kinézetben, hanem az oldal kódjában, **a tartalom megfelelő jelölésében** van az igazi különbség.

Reményeink szerint a jövőben egyre több cég fogja felismerni az akadálymentesség fontosságát, és egyre több szabványos, akadálymentes honlap készül majd magyar nyelven is, a magyar webes közösség számára.

További információ: <http://w3c.hu/szolgalatasok/>

## Elérhetőségeink

**Pataki Máté**

MTA SZTAKI W3C Magyar Iroda

1111 Budapest, Lágymányosi utca 11. 308. szoba

*Telefon:* +36-1-279-6204

*Fax:* +36-1-279-6200

*Email:* [office@w3c.hu](mailto:office@w3c.hu)

*Honlap:* <http://w3c.hu/>